

Krmili nás strachem

Spisovatelka **PETRA DVOŘÁKOVÁ (46)** ve svém posledním románu *Pláňata* líčí dospívání na přelomu osmdesátých a devadesátých let na venkově, kde se vedle dětských vzpomínek objevuje i bezvýchodnost, rezignace a více či méně skrytá agrese. Má člověk šanci utéci z klece, v níž se narodí? Je život plný ztracených iluzí? Trpí děti selháváním svých rodičů? Idealizujeme si venkov? Dusil nás víc režim, nebo vztahy doma či na vsi? Proč je pro mnoho lidí těžké přijmout svobodu?



■ Jaká vůně se vám vybaví, když se vrátíte do dětství?

Vybaví se mi mýdlo Zelené jablko pod vánočním stromečkem. Potom nějaký parfém z puberty, který ve mně zůstal až do dospělosti. Strašně jsem ho milovala a vždycky jsem si říkala, že si ho zase někde koupím, ale už jsem na něj nenarazila. A pak jsem dohledala na stránkách ministerstva zdravotnictví, že je u nás zakázaný kvůli svému chemickému složení.

■ Vidíte, a mně se vybavil pach školní jídelny. Co nějaká scéna z té doby?

Ta také trochu souvisí s vůní. Je horké letní odpoledne, babička sedí na rozkládací lavičce v kuchyni, je cítit po prasečím chlívku, protože několikrát denně chodila krmit prase, a přes to vedro má zástěru a ještě šátek na krku. To je pro mě silný obraz bezstarostného dětství na vesnici.

■ Je zvláštní, jak máme na tu dobu všechni podobné vzpomínky.

Možná silnější než na to, co se stalo nedávno. Zrovna mi někdo říkal, že doktorka v mé poslední knize je mu povědomá. Zamyslela jsem se, jakou doktorku myslí. A teprve po chvíli mi došlo, že tam jedna je. Když píšete, mentálně v tom příběhu žijete, ale pak z něj vystoupíte a už ty informace v hlavě neudržíte. Už to vnímáte jen pocitově.

■ Potřebujete se při psaní odstínit od všech vnějších podnětů?

Naopak. Jsem schopná pracovat v jakýchkoliv podmínkách, protože jsem byla matka samoživitelka, měli jsme nevelký byt, v něm dva malé a pak dospívající kluky, kteří pařili na PlayStationu, zvali si tam kamarády, a já při tom psala. Takže jsem se naučila úplně vypnout, neslyšet, neví-

dět. Já si kulisu, kterou k psaní potřebuju, umím udělat v hlavě, aby ke mně vnější svět v té chvíli nepronikl.

■ Takže si odskočíte do reality k synům a zase zpátky?

Ano, racionálně přepnete, jdete udělat to, co je potřeba, ale emočně zůstáváte stále v tom příběhu. Ten vás tím pádem může ovlivňovat v realitě, jak zjišťuju. A s věkem se to zhoršuje.

■ To znamená, že pocity, jaké zažíváte při psaní, si pak nesete s sebou?

Popíšu vám konkrétní situaci. Psala jsem celý den, pak jsem dala synům večeři. Všichni jsme si tak pěkně stolovali, a já přitom měla pořád hrozně blbý pocit, že jsem se strašně s někým pohádala. A pořád jsem si říkala s kým. A pak mi došlo, že jsem

„Na vsi vás sledují a soudí.“

několik hodin psala o tom, jak se chirurg hádá se svou manželkou. V tom příběhu jste vlastně pořád. Nejen když ho píšete. Zatímco psát baví leda grafomana, spisovatele nebaví fukat do počítače, ale přebývat mentálně a emocionálně v příběhu, ve dne v noci. Samotné psaní je pak už jen rutina.

■ Když jsem četl o dospívání v 80. letech, říkal jsem si, že jsem to prožil taky a nebylo to nic zvlášť hezkého. Jak se bráníte tomu, aby vaše vzpomínky ovlivnil sentiment, a zůstaly tak přesné?

Když jsem napsala knihu *Dědina*, byla tam situace, kdy si kluci pořídí moped a jedna postava opravuje brzdové lanko. Můj redaktor se mě tehdy ptal, jak vím, jak se takové lanko natahuje. Zjistila jsem, že to



vlastně vůbec nevím, jenom mi to v raném dětství asi mozek nahrál a při psaní to nějak vypustil. Takže vzpomínky se někdy vynořují samy, i když nevím, do jaké míry mohou být zkreslené.

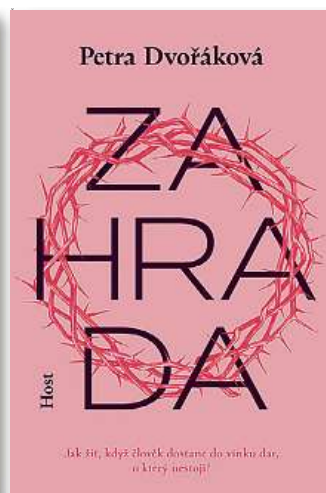
■ Lidi si často nasazují růžové brýle, ale u *Plánat* jsem ten pocit neměl.

Myslím, že ta doba dělala naše dětství a mládí docela děsivým. Stačí přesvědčení, že dítě má jít co nejdřív od matky. Zdaleka se nekojilo jako dnes. Přitom je prokázané, že kojení má absolutní vliv na vytvoření citové vazby matky s dítětem i na vybudování jeho vztahu ke světu. Myslím, že jsme takové oběti tehdejšího systému. Není důvod se na to dnes vymlouvat, ale je prostě fakt, že naše generace byla tak nějak kolektivně traumatizovaná.

■ A je otázka, do jaké míry si traumata z dětství neseme stále s sebou. Nemyslím jen dril ve školách, ale třeba i stovky banalit jako štipavé punčocháče či škraloupky v kakau.

Já jsem jako dítě házela ve školce tlusté maso pod stůl, protože nebylo úniku. Pak se samozřejmě vyšetřovalo, kdo to tam hodil. Taky jste seděli s rukama za zády?

Ukázka
několika
titulů Petry
Dvořákové.





Malebná česká vesnice... V příbězích Petry Dvořákové se ale odhaluje i její skrytá tvář. „Řada městských lidí si myslí, že odejdou na venkov za slastným životem, za ideálem žití v přírodě, a najednou narazí tvrdě na zeď. Bývá to pro ně naprostý šok. Nejsou přijatí od nikoho, ať dělají, co dělají,“ popisuje.

■ **Nutli mě psát inkoustem, i když jsem byl levák a všechno si rozmazal.**

Já vím, taky píšu levou. A tohle všechno se šíleně cítí. I modré trenky při tělocviku a měření lebek kvůli plynovým maskám.

■ **V životě jsem měl jen několik nočních můr a polovina z nich se týkala plynových masek.**

Už jen ten strach, že se v ní udusíte, když nevyndáte záklopku na filtru. Někdo ho měl přímo na masce, někdo měl ještě chobot, takže by se udusil později.

■ **A pláštěnky, pytlíky zagumičované na rukou a v tom zalehnout patami k jadernému výbuchu. Šílená traumatizace.**

A ponižování. Dospělé pak ponižovaly v práci různé komise a podobně. Ale člověk se nemění, takže to v nějaké formě nejspíš přetrvalo. Musím říct, že jsem velmi šťastná, že se mi to neděje a že si můžu dneska vybírat, s kým spolupracuju.

■ **Někde uprostřed příběhu Pláňat vybuchne Černobyl a řeší to úplně všichni, včetně vytváření mýtů, lidových teorií a dezinformací. My jsme žili vlastně pořád ve strachu všeho z radiace.**

Ve strachu ze všeho. Strach byla výchozí emoce. Krmil se v rodině, krmil se ve škole, krmil se ve společnosti. Protože když se bojíte, posouvá se to k myšlence, kdo vás zachrání. Vyvolejte strach, pak se postavte do role zachránce, a budou vás poslouchat. Strach byl cítit všude.

■ **Nevypěstovaly takové strachy potřebu v lidech provádět zlé věci zase někomu dalšímu?**

Souhlasím. Když mi někdo ubližuje a když mě ponižuje, pak si nevěřím, nemám žádnou sebeúctu, a proto pak provádím třeba i šílené věci. Nám ta škola na sebevědomí nepřidala. Já jsem byla v devadesátkách holka, která si netroufla jít k okýnku koupit párek v rohlíku.

■ **Ve vašich knihách bývá hrdinka rebelka.**

Vůbec nevím, jaké jsem byla ve skutečnosti dítě. Po čtyřiceti letech jsem se potkala s paní učitelkou ze školky a ptala se jí, jaká jsem byla. Říkala jsem jí, že u tak zlobivého děcka jako já se to muselo projevovat. A ona, že jsem byla strašně hodné děťátko, co se ve školce kolíbalo jako panenka. Měla

„Strach byla výchozí emoce.“

jsem o sobě úplně jinou představu. Možná proto, že doma pro mě nebyl nejdůležitější pořádek, takže mi naši začali vykládat, že zlobím. A vy si to pak o sobě myslíte dalších čtyřicet let.

■ **Zavíral vás a matku otec do stodoly, jak to popisujete v Pláňatech?**

To ne, ale tyto věci se na vesnicích děly. Pro nás bylo úplně normální slyšet o tom. Pokud jsou někde alkoholičtí v každém baráku, je tohle docela běžné. A teprve když se

přestěhujete do města a dospějete, uvědomíte si, že to normální nebylo. Stejně jako opíjení nebylo normální. Když mi kamarádka z města říkala, že její rodiče nepili, přišlo mi to úplně neuvěřitelné, protože jsem automaticky žila v přesvědčení, že každý vidá svoje rodiče opilé.

■ **Vaše hrdinka má pocit, že ji lidé neustále sledují, hodnotí, kárají. Nežůstalo to v nás taky?**

Strašně se bojím, že tohle je v nás pořád. A proto jsem se na to naučila strašně kašlat.

■ **To vám závidím.**

Když vidím třeba svou nejbližší přítelkyni, co má neustále pocit, že si musí dávat pozor, jak vypadá a co dělá, kdyby někdo šel náhodou kolem jejího domu. Asi ji i chápu, protože jsou lidi, kteří opravdu sledují i ty nejobyčejnější věci. Zvláště na vsi máte neustálý pocit, že vás někdo sleduje a soudí.

■ **Souvisí s tím potřeba srovnávat se s ostatními?**

Ta je právě součástí toho neustálého sledování. Hlavně svých a cizích dětí. Chcete je mít nejlepší, ale pořád jim říkáte: „Podívej se, jak pěkně to ta holčička dělá. Koukni, ten chlapec je hodnější než ty.“ Reálně soutěží ty maminky, ale na dětech to zanechává stopy. Dítě nechce být jen něco, do čeho matka promítá svou dokonalost. Takovou dceru mám v knize *Vrány*. A pak druhou, do níž si matka naopak projektuje to špatné ze sebe. Ale trpí tím strašně obě dvě. Když rodič založí vztah k vám na tom, že jste dokonalý, musíte být dokonalý neustále, protože jinak dopadnete jako ta druhá černá ovce, které je dáváno od začátku najevo, že nikdy nenaplní rodičov-



Petra Dvořáková jako host Show Jana Krause před pěti lety.

ský ideál. Úplně mě sebralo, když mi jedna známá říkala, že jí umřela sestra. Brečela ne proto, že jí umřela sestra, ale proto, že její matka si přála, aby v tom hrobě byla radši ona.

■ **Sledování řešíte i ve své knize *Zahrada*. Bývalý kněz se ocitne v reálném světě, kde ho čeká drsný střet se sousedy. Může jedince společnost zničit třeba i jen pomluvami?** Podívejte, mám v tomhle ohledu sama velmi špatnou zkušenost. Teď řeknu něco strašně osobního. Zažila jsem, že mě paní učitelka udávala na sociálku.

■ **Učitelka vašich dětí?**

Ano, paní učitelka. Aniž bych cokoliv věděla, aniž by mě škola o čemkoliv informovala, reálně nebyl žádný problém. Paní učitelka prostě zfalšovala záznamy do žákovské knížky jen proto, že mě nesnášela.

■ **Proč?**

Lidi se bojí toho, když je člověk jiný. Mně bylo dost lhostejno, jestli moje děti mají jedničky, nebo trojky. To pro mě nemá žádnou hodnotu. Pro mě má hodnotu, jestli jsou šťastné, umějí fungovat ve svém životě a v tomhle světě a dělají věci, které mají rády, a dovedou zvládnout ty, co mají nerady.

■ **A ona to nechápala?**

Ne, měla prostě pocit, že jedná ve prospěch mých dětí. Bylo to na malém městě a mezi maloměstem a velkým městem nebo vesnicí a městem jsou obrovské rozdíly. Když srovnám vesničku na Vysočině, kde jsem žila, a Znojmo, kde jsem teď, je to velké město úplně zlaté.

■ **Dusila vás rodná vesnice tak jako vaše hrdiny?**

Dusila mě, že si tam všichni vidí do talíře. A nebezpečí, které z toho plyne. Pokud těm lidem naháníte strach tím, že nezapadáte do jejich světa, začnou vám provádět klidně i hnusné věci, což mě děsí dodnes. A vidím to u přátel, kteří na vesnici žijí.

■ **Mně stačí jet na chalupu, kde je stigma-tizace lidí, kteří nejsou místní, úplně absurdní. A to se můžou chovat sebeslušněji, ale prostě se liší, třeba jen autem nebo délkou trávníku.**

Já jsem na to rezignovala, protože ty lidi nezměníte. Můžete žít svůj život a je důležité mít kolem sebe okruh přátel nebo příbuzných, ale za každou cenu vycházet vstříc těmhle lidem a o něčem je přesvědčovat je marné, protože jdete často proti jejich vlastním obavám, vlastním nejisto-

tám, vlastnímu strachu. A to jsou emocionální věci, ty nezvrátíte nějakým racionálním vysvětlováním.

■ **Je stigma být matka samoživitelka?**

Nevím jestli stigma, ale společnost je nastavená na to, sledovat vás pak úplně strašně. Jestli má dítě to či ono, a když něco provede, vy jste ta špatná, co ho nevychovává. A otec, který se o něj nestará vůbec, je omluven. Prostě za to nenese odpovědnost. Přitom jeho odpovědnost je právě v tom, že se nestará, že nevychovává, že se nepodílí na ničem. Na vesnici to bylo hodně nepří-

„Lidi se bojí toho, když je člověk jiný.“

jemné, a i z toho důvodu jsem se přestěhovala do Znojma, protože tam zafungovala anonymita cizího města, kde vlastně nikoho neznáte. Děcka změnila školu, a na jednou poté, kdy vás paní učitelka udávala na sociálku, s vámi jinde normálně komunikují, všechno funguje a říkají vám, jak máte šikovné děti.

■ **Idealizace vesnice je pro českou literaturu typická. Nepřehání se to?**

Jasně že jo. Už jen to, že jste závislý daleko víc na lidech kolem vás. Když žijete na venkově v domečku, cokoliv se vám může pokazit, musíte jezdit pro nákupy, jste tam mnohem víc na očích... Řada městských lidí si myslí, že odejdou na venkov za slast-

ným životem, za ideálem žití v přírodě, a najednou narazí tvrdě na zeď. Bývá to pro ně naprostý šok. Nejsou přijati od nikoho, ať dělají, co dělají.

■ **Popisujete rodiny odsouzené být spolu nešťastné v jednom domě celý život, ač matka je rezignovaná, otec utápí prázdnotu v alkoholu a zabíjí čas v hospodě, i když tam je vlastně nerad, a dcery by byly nejraději kdekoli jinde. Jde z té klece utéct?**

Možná vesnické satelity jsou dnes pro některé lidi trochu vysvobozením. V mých rodných Lavičkách vyrostl satelit a lidé tam žijí v podstatě městským životem, což znamená, že si už nekoukají do talíře a nemají potřebu se pomlouvat. Možná je to v něčem opravdu lepší. My jsme bydleli na návsi, a když si představím všechny ty baráky kolem, v každém si z dětství pamatuju alkoholika. Úplně v každém. A mluvím opravdu o tom, že tam ti ožralové pili hrozně, nemyslím chlapa, který si dá jedno dvě piva denně. To si potom říkáte, co bylo v té společnosti nemocného, že tolik lidí potřebovalo pít.

■ **Každá závislost plyne z nějakého důvodu. Z bezvýchodnosti? Z prázdnoty?**

Ano, ale proč ti lidé cítí tak strašnou prázdnotu, kterou stejně tím pitím nezaženou?

■ **Ale zahánějí.**

Zahánějí. Protože nemají jiné prostředky, jak ji zahnat. Všichni bereme alkohol jako samozřejmost, ale člověk, který nemá nějaký vnitřní problém, se na něm přece nestane závislým. Vždycky to pramení z nějaké bolesti, co v lidech je.

▼ **Spisovatelka Petra Dvořáková před třemi lety ve Zlíně při zahájení 11. ročníku oslav literatury a společného čtení *Týden čtení dětem*. Pro nejmenší čtenáře napsala knihy *Flouk a Lila: Dobrodružství z mrakodrapu* a také *Julie mezi slovy*, která byla před deseti lety oceněna *Zlatou stuhou* za nejlepší beletristickou knihu pro mládež.**





■ Odráží to, co popisujete, vaše dospívání?

Nejde o to, co je tam autenticky z mého života. Ten příběh a historky jsou mixem toho, co kde slyšíte a vidíte. Ale ta emoce je autentická. Pocit z našeho dospívání a z generace našich rodičů, jež na té vsi neustále popíjí a je úplně ztracená. Pak se ale musíte podívat zase na generaci jejich rodičů, co způsobili svým dětem, které se do té prázdnoty dostaly. Jací na ně byli? Přísní? Málo milující? Zažili strašnou dobu, byla válka, potom byl nedostatek prakticky všeho a nikdo nemyslel na nějaký psychický komfort dítěte. V tomhle ohledu jsme my dneska vlastně strašně šťastní, že na to je čas, možnosti, informace...

■ O výchově?

Ano, naši rodiče neměli informace o výchově jako my. Ale je pravda, že na to, abyste měl rád své dítě, vlastně nepotřebujete moc informací. Vždycky si můžete vybrat, jestli zlobivé dítě ztlučete do krve, nebo mu jen vynadáte, anebo s ním zkusíte o problému v klidu mluvit.

„Všichni bereme alkohol jako samozřejmost.“

■ Vaše hrdinka v takové rodině už nechce být, vy sama jste odešla ve čtrnácti do kláštera. Byl to útek od rodičů, anebo z prostředí vaší vesnice?

U mě jednoznačně z té rodiny, kde byla situace fakt komplikovaná. Dneska si ale představuju svoje syny, kdyby za mnou ve čtrnácti přišli a řekli: „Mami, já jdu do kláštera.“ To by mi vstaly vlasy hrůzou na hlavě a šli bychom okamžitě k psychologovi, protože by mi bylo jasné, že jsem něco šíleně podělala, když chce dítě ode mě ode-

jít v tomto věku. Jasně že děcka v pubertě chtějí jakože odejít, ale tohle byl odchod radikální.

■ Co jste hledala?

Byla to iluze o hledání lásky. Představte si devadesátky, euforii, církev najednou všechny zajímala. Bylo to něco úžasného, tajemného, krásného. A samozřejmě jste musel nutně projít deziluzí, protože klášter je úplně normální místo jako každé jiné. Osmdesát ženských zavřených v jednom prostoru. A představte si to úplně se vším všudy.

■ Neumím si to představit.

Lidi jsou všude naprosto stejní. I v klášteře. A cokoliv hnusného si představíte, že by dokázali jinému udělat, tam najdete taky.

◀ Petra Dvořáková se ve čtrnácti letech rozhodla vstoupit do kláštera (snímek je ilustrační), ale zkušenost to nebyla příliš pozitivní. „Byla to iluze o hledání lásky. Představte si devadesátky, euforii, církev najednou všechny zajímala. Bylo to něco úžasného, tajemného, krásného. A samozřejmě jste musel nutně projít deziluzí, protože klášter je úplně normální místo jako každé jiné. Osmdesát ženských zavřených v jednom prostoru. A představte si to úplně se vším všudy,“ vzpomíná dnes na čtyři roky v klášteře.

Já to nesoudím, jenom říkám, že to nejsou lepší lidé.

■ Takže jste šla z bláta do louže?

Jasně, a bylo to ještě horší, protože prostředí kláštera je nepřírozené, zatímco na vesnici máte alespoň ty rodiny, muže, ženy, děti... Ale tady je osmdesát zavřených ženských. Už asi rok a půl pořád přepisuju román, v němž se vracím do kláštera na počátku devadesátek. Čím jsem starší, tím víc si uvědomuji, že ta zkušenost, jakkoliv je naprosto absurdní a hrozná, je cenná a už nikdy se nebude opakovat. Holek, co tehdy v době dospívání přišly do kláštera, bylo relativně hodně, ale žádná jiná o tom asi nenapíše.

■ Kam jste přišla vy?

My jsme přišly do Rajhradu naprosto zombombardovaného po vojácích, kde nebylo nic. Ani pořádné záchody, žádná teplá voda, postele byly vojenské proležené drátěnký. Byla to dřina, nekonečná dřina.



Petra Dvořáková dostala v dubnu 2007 literární ocenění *Magnesia Litera* v kategorii publicistika za knihu rozhovorů *Proměněné sny*.

A protože tam byly jen stařenky a chyběla střední generace, my čtyři mladé holky jsme dřely jako koně, vyložené jako zedníci a stavební dělníci. Dělalý jsme výkopy a ty nejtěžší práce. Tam jsem se naučila pracovat.

■ Jak tam čtrnáctiletá holka vydržela čtyři roky?

Ono se to pomalu zlepšovalo. Klášter se opravoval a začalo to tam být příjemné. Jenže po čtyřech letech mě sestry vyhodily. Ani mi neřekly důvod. Ony prostě jednoho dne přišly, a že tam už nesmím být.

■ Byl to šok?

Hodně velké překvapení to určité bylo. Teprve po letech jsem se dozvěděla, proč mě vyhodili. Když jsem psala svou první knihu *Proměněné sny*, oslovila jsem jednu bývalou sestru, jestli by mi nedala rozhovor. Nedala, ale výborně jsme si pokecaly. Prozradila mi, že se mi kdysi za něco chtěla pomstít. Asi jsem něco nehezkého pronesla, a ona představeným kláštera řekla, že mě viděla scházet se s nějakým klukem. Takže se postarala o konec mojí kariéry řádové sestry.

■ A byla to pravda?

Ne, nebyla. Ani se mě nezeptali. Je to nezajímalo. A takhle tam fungovalo hodně věcí, nevyhnuli jste se pokrytectví, vrtochům, pletichaření. Sestry musejí jednat vždycky z lásky k Pánu Ježíši. To je základní premisa, s níž se tam k sobě mají chovat. Ale to vůbec neznamená, že je nevedou obyčejné lidské pohnutky. Nefunguje tam jakákoliv otevřenost, nemůžete říct, že se vám něco nelíbí nebo že se na někoho zlobíte, což vede k pokoutnímu jednání a k intrikování, jak to ženské umění. Nechci budovat stereotypy, ale tak to tam vypadá.

■ Jak se rodiče na váš odchod do kláštera dívali?

Je vám čtrnáct, nevíte o sobě nic. Chcete se jen cítit dobře, být šťastná, přijatá a milovaná. A vytvoříte si iluzi, že v církvi a v klášteře konečně budete přijatá a milovaná, když jste v rodině něco takového nenašla. Rodiče mi to nerozmlouvali, možná to bylo i atmosférou porevoluční doby, že na to přistoupili.

■ Jste z hluboce věřící rodiny?

Otec ne, ale matka možná měla pocit, že když mi to odmítne, zhatí Boží záměr. Chápala to asi jako Boží povolání. Já to dneska jako rodič těžko chápu.

■ Byl šok se v osmnácti octnout zpátky v našem světě?

Když jsem se vrátila z kláštera, nebyl to zas takový náraz, ale dohnalo mě to pomalu. Puberta, kdy děcka chodí na diskotéky, experimentují s kdovíčím, zažívají první lásky a vztahy, mi chyběla. A chybí. Potom

„Co ví kněz, placený církví, o životě?“

naděláte postupně řadu chyb, protože jste si neosahal takové ty věci, že když vás někdo oblbuje na diskotéce, často vás jen tahá za nos, a podobně.

■ Co kdyby vás nevyhodili?

Tak jsem tam zůstala. Ale možná bych k odchodu dospěla sama později.

PETRA DVOŘÁKOVÁ (46)

Patří mezi nejvýraznější a nejúspěšnější české spisovatelky. Hned za svou první knihu *Proměněné sny* získala cenu *Magnesia Litera*, v autobiografické knize *Já jsem hlad* líčí svou zkušenost s anorexií, v *Dědině* se odráží její dospívání na venkově, v *Chirurgovi* její původní profese zdravotní sestry. Mezinárodní ohlas si získaly *Vrány* o pokřivených vztazích v rodině, které dominuje narcistní matka. V *Zahradě* je hrdinou bývalý kněz, který odchodem z nemilované církve narazí na tvrdou realitu. Loni vydaný román *Pláňata* líčí osudy jedné rodiny na českém venkově v 80. a 90. letech minulého století. Petra Dvořáková je autorkou i několika dětských knih a televizních scénářů. Má dva syny, žije ve Znojmě.



■ Smějí lidé z kláštera mluvit s veřejností a říkat, co se tam skutečně děje?

To není zakázané, ale mají v sobě nastavené, že by poškodili dobré jméno církve a Pána Ježíše, kdyby řekli něco o skutečném podobě klášterního života. Jenže jediná cesta je si tu realitu přiznat. Její popírání vede v církvi ke katastrofám. Stačilo by si přitom jednoduše přiznávat, že se na nějakou sestru se zlobím anebo že se některý kněz nechová dobře, takže v něm nebudu vidět zástupce Pána Ježíše, na kterého nesmím ukázat prstem.

■ Pomohlo by zrušení celibátu?

Naprosto. Myslím celibát v nejširším slova smyslu, nikoliv jen v tom, že nemám sex, protože celibát je vlastně život bez pomoci partnerky nebo partnera ve všech ohledech. Ti lidé pak nemají ani normální vztah, ani normální život. Potom potkááte podiviny ve špinavém oblečení, kte-



Znojmo, půvabné jihomoravské historické město nad Dyjí a místo, kde se rodí příběhy Petry Dvořákové. Z vesnice se raději odstěhovala. „Dusilo mě, že si tam všichni vidí do talíře,“ vysvětluje. „Z toho důvodu jsem se přestěhovala do Znojma, protože tam zafungovala anonymita cizího města, kde vlastně nikoho neznáte.“



ří si myslí, že jsou jako páni bozi a nějaké světové autority. Pro tyhle lidi je těžké vůbec pochopit, jak funguje svět. Pocho-pit, že když přijdu do práce, nikdo přede mnou nebude klečet na kolenu, ale že mi taky třeba vynadá šéf. To je ten šok, že nejsem pánem všeho, protože v církvi se vám lidé jako knězi opravdu klaní.

■ A on jim radí, jak žít.

Ano, a i z tohoto důvodu by pomohlo zrušit celibát, protože je chvíli, kdy si musím vydělat peníze na svůj vlastní zadek, nebo dokonce pro celou rodinu, mockrát selžu. A pak vidím svět úplně jinak a jsem často daleko pokornější, protože vím, co jsem nadělala za chyby, proto nebudu soudit nebo kritizovat ty ostatní. Co ví kněz, placený církví, o životě?

■ Celibát se tu ale zavedl téměř před tisíci lety, a od té doby nic.

Oficiálně k jeho zrušení ještě nedošlo, neoficiálně spousta kněží žije v partnerských vztazích, aniž by to přiznávala. Což je samozřejmě tragické i z pohledu rodin, jež zakládají. Známe kněze, který má dítě, ale dál je klidně knězem, přitom je to veřejné tajemství. Tak proboha, co je na tom špatného? Vždyť může lidem dobře sloužit, i když má tu rodinu. Dokonce lépe, protože by poznal normální život.

■ Poznávají se lidé ve vašich knihách?

S tím bojuju úplně všude. Někam přijedu, a lidé mi tam říkají: „To je naše dědina, já tohle Pepana znám a tu Marušku, ta je u nás v obchodě.“ A já jim nejsem schopná vysvětlit, že Pepana ani Marušku vůbec neznám. Těm lidem to připadá skutečné, protože jde o archetypy. I moje nejlepší kamarádka si myslela,

že kniha *Vrány* je o ní a o její sestře. Není. Jen je to o tom, co dobře znám a mám prozkoumané.

■ V Pláňatech se jako lichá ukáže výmluva, že by k pití lidí hnal jen minulý režim. Po revoluci se nadechnou svobody, ale velice brzy následuje rozčarování. Máte pro lidi, kteří chválí předlistopadový režim, pochopení?

V mnoha ohledech jim rozumím, navzdory tomu, že se objektivně máme fakticky líp. Pamatuju se, jak jsme jako děcka měli průhledné kolečko salámu na chlebu, a to bylo něco! Dneska mají moji rodiče ledničku salámy nacpanou, a stejně si stěžují. Největší náraz bylo přijetí zodpovědnosti

„Člověk má hrozně rád jistotu.“

za svůj život. Dřív za všechno ručil stát. Když nebyla práce, dali vám ji, ale najednou jste byl v situaci, kdy jste musel jednat sám za sebe. To byla velice traumatická zkušenost pro generaci našich rodičů, takže dodnes hledá někoho, kdo za ni převzme zodpovědnost. Je to pohodlné, je to bezpečné a je to jistota. A člověk má hrozně rád jistotu.

■ Víc než svobodu?

Často bohužel ano. Já si vždycky říkám, jestli se na tu generaci zlobit, anebo jen doufat, že tohle myšlení časem zmizí. Je přece šílené, že otec mi jednou říkal: „K čemu ti ta tvoje svoboda je?“ A jede si třikrát ročně na dovolenou. On není vý-

jimka, ale nevysvětlíte jim, že žít svobodně je víc.

■ Vy sama jste prožila rozvod, synovu leukemii i úmrtí partnera. Nepřijde vám všechno to soužení vašich hrdinů oproti vlastnímu životu banální? Neřeší tím alkoholem vlastně úplné pitomosti?

Jasně že řeší, ale život prostě funguje tak, že to, co zrovna žijete vy, se vám zdá jako ten největší problém, dokud nepřijde nějaký větší. Takže se třeba stane, že děcko některé z kámošek má chřipku a čtyřicítku, ona nařiká, ale pak mi řekne: „Tobě já si nemůžu stěžovat, když tvoje dítě mělo tu leukemii.“ A já na to: „Ale můžeš, já úplně chápu, že to prožíváš jako to nejhorší onemocnění, když tvoje dítě nemělo horší.“ Taky jsem byla kdysi psychicky na dně, že mi malého syna hospitalizovali s průjemem, a bylo to pro mě to nejhorší, co se mi stalo. Kdybych tušila, že za půl roku se s ním octnu na onkologii, věřte, že bych tenkrát tak nevyváděla.

■ A rozhodí vás po takových zkušenostech třeba nějaká maličkost?

Jak se život posouvá k lepšímu, tak ano. Když mi lednička hlásí chybu, jsem z toho na nervy a mám pocit, že mám problém. Lednička vás naštvě, ale pak si velice rychle uvědomíte, že je to úplná blbost. Nejsmutnější na naší společnosti je, že se nařiká na život, který je ve skutečnosti fajn. Život může být strašný, a mně pak přijde ten úplně obyčejný život dobrý a jsem v něm šťastná. Ráno se vzbudíte. Jdete do práce. Vráťte se. Máte dobrý vztah s dětmi. Co chcete víc?

Lukáš Kašpar

